

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ КУЛЬТИВАТОРНИХ ЛАП ПІДВИЩЕНОЇ ЗНОСОСТІЙКОСТІ – ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Пугач А.М., Павленко О.С.

(Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет)

Приведені результати техніко-економічної ефективності впровадження культиваторних лап підвищеної зносостійкості, оснащених елементами локального зміцнення, що адаптовані до ґрунтово-кліматичних умов регіону.

Постановка проблеми. Ринкові відносини спонукають аграріїв знижувати затрати на виробництво продукції за рахунок використання інтенсивних сортів і гібридів, високопродуктивної техніки, нових технологій, ефективних засобів захисту рослин від шкідників, бур'янів і хвороб. Враховуючи сучасні вимоги необхідний пошук конструктивних шляхів, направлених на розробку і впровадження нових енергозберігаючих, ґрунтозахисних технологій, які б забезпечували не тільки високі і стабільні врожаї сільськогосподарських культур, але й не чинили негативного впливу на врожайність ґрунту і навколишнє середовище.

Важливою ланкою в забезпеченні високої культури землеробства, підвищення родючості ґрунту і врожайності сільськогосподарських культур є система обробітку ґрунту. Перспективним напрямком розвитку систем обробітку ґрунту є системи, що передбачають раціональний обробіток з врахуванням ґрунтово-кліматичних умов регіону і конкретних зон вирощування.

Сучасні світові тенденції на отримання екологічно чистої продукції потребують хоча б часткової відмови від хімічних засобів боротьби з бур'янами. Як наслідок, підвищується значення культиваторів, як найбільш ефективного механічного засобу боротьби. Останнє не могло не позначитись на зростанні вимог до їх технічного рівня.

Аналіз теоретичних та практичних напрацювань у галузі удосконалення культиваторів вказує на такі основні напрямки їх удосконалення:

- підвищення зносостійкості робочих органів;
- підвищення підрізаючої спроможності стрілкової лапи;
- покращення стійкості ходу по глибині та за шириною захвату;
- оптимізація загальної компоновки машини;
- створення принципово нових робочих органів;
- розробка комбінованих агрегатів.

Якщо останні три напрямки являють собою в основному задачі конструктивного характеру, то перші три – потребують фундаментальних теоретичних та практичних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Створення високоефективного агропромислового комплексу можливо тільки при широкому впровадженні науково-технічного прогресу. Але при цьому, різко підвищуються витрати палив-

но-енергетичних ресурсів. Останнім часом на кожний відсоток приросту валової сільськогосподарської продукції витрати енергії збільшуються на 3...4%. Таким чином, висока енергоємність сільськогосподарської продукції України і переважаючий ріст цін на енергоносії диктують необхідність прискореної розробки і впровадження, суттєвого зменшення енергоємності сільськогосподарського виробництва, енергозбереження в технологічних процесах.

Розрахунок економічної ефективності сільськогосподарської техніки проводиться на основі порівняльної оцінки різних конструкцій, які здійснюють однотипні операції, мають подібну схему агрегування з енергетичним засобом і не суттєво відрізняються за продуктивністю, енерговитратами та іншими техніко-економічними показниками.

За базу при проведенні порівняння приймають показники: існуючих високопродуктивних машин; машини – аналога, яка підлягає заміні новою машиною; показники технічного засобу та технологічного процесу до модернізації [1].

В роботах [2-4] приведенні норми часу на ремонт і технічне обслуговування культиваторів для суцільного і міжрядного обробітку ґрунту.

Мета досліджень. Обґрунтувати доцільність застосування культиваторних лап підвищеної зносостійкості, оснащених елементами локального зміцнення на території Дніпропетровської області.

Результати досліджень. Якщо розглянути розподіл сільськогосподарських підприємств за розміром сільськогосподарських угідь в Дніпропетровській області у 2014 році можна відмітити, що найбільшу частку, в загальній структурі займають підприємства розмір сільськогосподарських угідь у яких складає від 2000 до 3000 га. На другому місці знаходяться господарства з площею 1000 – 2000 га, а на третьому – підприємства з загальною площею 3000 – 4000 га.

Отже, кількість крупномасштабних господарств в регіоні з кожним роком збільшується, що має позитивний вплив на економічний розвиток сільського господарства в цілому.

Розрахунок техніко-економічної ефективності застосування культиваторних лап оснащених елементами локального зміцнення робочої поверхні будемо проводити по таким напрямках: спрацювання культиваторних лап, витрата палива.

Затрати часу приведені в табл. 1 і 2.

Таблиця 1 - Затрати часу на зняття і встановлення лап на культиватори для суцільного обробітку ґрунту

№ п/п	Марка культиватора	Затрати часу по операціям, год.						Загальні затрати часу на агрегат, год.
		зняття лапи з культиватора		загострювання лапи		встановлення лапи на культиватор		
		на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	
1	КПС-4	0,02	16/0,32	0,07	16/1,12	0,03	16/0,48	1,92

2	КШУ-8	0,02	29/0,58	0,07	29/2,07	0,03	29/0,87	3,52
3	КШУ-12	0,02	43/0,86	0,07	43/3,07	0,03	43/1,29	5,22
Примітка: в чисельнику вказана кількість стрілчастих лап на культиваторі у відповідності до технічних вимог								

Таблиця 2 - Затрати часу на зняття і встановлення лап на культиватори для міжрядного обробітку ґрунту

№ п/п	Марка культиватора	Затрати часу по операціям, год.						Загальні затрати часу на агрегат, год.
		зняття лапи з культиватора		загострювання лапи		встановлення лапи на культиватор		
		на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	на одну лапу	на всі лапи	
1	КРН-4,2	0,02	7/0,14	0,07	7/0,49	0,03	7/0,21	0,84
2	КРН-5,6	0,02	9/0,18	0,07	9/0,63	0,03	9/0,27	1,08
3	КРН-8,4	0,02	13/0,26	0,07	13/0,91	0,03	13/0,93	1,56

Згідно з [2] періодичність загострювання визначаємо за формулою

$$P = \frac{P_c}{H_3},$$

де H_3 - напрацювання на одне загострювання, га

Напрацювання на одне загострювання для стандартної лапи складає в середньому $H_3 = 40$ га на суглинистих ґрунтах [5], а лапи оснащені елементами локального зміцнення поверхні, за експериментальними даними, в 2 рази вище ($H_3 = 80..90$ га) [6].

З 2014 року у відповідності до законодавства України встановлено розмір мінімальної заробітної плати в розмірі 1254,54 грн. Подальший розрахунок будемо вести виходячи з балансу робочого часу на 2014 рік. Кількість робочих годин в місяць складає 166 год. Тарифну ставку розрахуємо наступним чином: $1254,54/166 = 7,55$ грн./год.

Таблиця 3 - Економічна ефективність загострювання на одну культиваторну лапу

№ п/п	Марка культиватора	Стандартні лапи		Експериментальні лапи		Економія		Ефективність, %
		затрати, год.	затрати, грн.	затрати, год.	затрати, грн.	люд.- год.	грн.	
1	КРН-4,2	0,84	6,34	0,42	3,17	0,42	3,17	50
2	КРН-5,6	1,08	8,15	0,56	4,23	0,56	4,23	50
3	КРН-8,4	1,56	11,78	0,78	5,89	0,78	5,89	50
4	КПС-4	1,92	14,48	0,96	7,24	0,96	7,24	50
5	КШУ-8	3,52	26,58	1,76	13,39	1,76	13,29	50
6	КШУ-12	5,22	39,41	2,61	19,70	2,61	19,70	50

Аналіз таблиці свідчить, що економія на загострюванні однієї лапи складає 50 %.

В табл. 3 і 4. приведена економічна ефективність, що формується завдяки зменшенню кількості загострювань.

Сезонний наробіток на культиватор для суцільного обробітку ґрунту складає 210 год., для міжрядного обробітку 300 год.

Таблиця 4 - Економічна ефективність загострювання лап на культиватор

№ п / п	Марка культиватора	Годинна продуктивність, га/год.	Сезонний наробіток культиватора при повному завантаженні, га	Сезонна періодичність загострювання культиваторних лап, кільк. загострювань		Зменшення кількості загострювань експериментальних лап	Економія затрат для експериментальних лап, люд/год.	Економія для експериментальних лап, грн.
				стандартних	експериментальних			
1	КРН-4,2	2,07	624,0	16	8	8	6,72	50,74
2	КРН-5,6	3,18	954,0	24	12	12	12,96	97,85
3	КРН-8,4	4,07	1221,0	30	15	15	23,4	176,67
4	КПС-4	3,2	672	17	9	8	15,36	115,97
5	КШУ-8	4,57	959	24	12	12	42,24	318,91
6	КШУ-12	6,77	1422	35	18	17	88,74	669,99

Дані таблиць 3 і 4. свідчать, що економічна ефективність від зменшення кількості загострювань складає від 50,74 до 669,99 грн. за сезон при умові повного завантаження агрегатів.

Таблиця 5 - Порівняльна витрата палива при агрегуванні культиваторів укомплектованих різними комплектами лап

Господарство	Міжрядний обробіток			Суцільний обробіток		
	серійна комплектація, л/га	модернізовані лапи, л/га	економія палива, %	серійна комплектація, л/га	модернізовані лапи, л/га	результат, %
«Агрофірма ім. Горького»	3,7	3,43	7,3	4,9	4,46	8,98
ДПДГ «Дніпро» ІЗГ УААН	3,5	3,27	6,58	4,2	3,87	7,86
ТОВ «АЛЬФА – АГРО»	3,2	2,98	6,88	4,4	4,17	5,23

Кількість витраченого палива визначалась методом «доливу». Результати приведені в табл. 5.

При проведенні порівняльних досліджень були використані культиватори КПС-4 і КРН-5,6 які агрегувались по черзі одним трактором, при заміні тільки комплектів лап.

Висновки

1. Застосування лап з елементами локального зміцнення дозволяє отримати економічний ефект від 50,74 до 669,99 грн. за сезон при умові повного завантаження агрегатів.

2. Витрата палива агрегатом, що укомплектовано культиваторними лапами з елементами локального зміцнення на 6,92 % менше при міжрядному обробітку і на 7,36 % при суцільному обробітку в порівнянні з агрегатами, що укомплектовані серійними робочими органами.

Літературні джерела

1. Техніко-економічне обґрунтування застосування машин, обладнання і технологій / [Гевко Р.Б., Гладич Б.Б., Павх І.І., Соломка Т.П.]. – Тернопіль, 2003. – 164 с.

2. Методика розрахунку, норми часу та розцінки на монтаж і виготовлення металевих, дерев'яних конструкцій та деталей в агропромисловому виробництві / [Вітвіцький В.В., Глонь П.М., Коваленко О.В. та ін.]. – К. : НДІ «Украгропромпродуктивність», 2005. – 227 с.

3. Методика розробки та типові норми часу на ремонт і технічне обслуговування ґрунтообробної та посівної техніки / [Вітвіцький В.В., Лосина М.С., Величко А.Є. та ін.]. – К. : НДІ «Украгропромпродуктивність», 2006. – 685 с.

4. Гаврильченко О.С. Обґрунтування параметрів та розробка конструкції культиваторних лап з криволінійним лезом : дис.... канд. техн. наук: 05.05.11 / Гаврильченко О.С. – Глеваха, 2005. – 160 с.

5. Канивец И.Д. Влияние угла заточки на изнашивание лезвий культиваторных лап / И.Д. Канивец // Механизация и электрификация социалистического сельского хозяйства. – 1995. – № 5. – С. 46.

6. Пугач А.М. Обґрунтування параметрів культиваторних лап, оснащених елементами локального зміцнення : дис.... канд. техн. наук: 05.05.11 / Пугач А.М. – Вінниця, 2010. – 182 с.

Аннотация

Эффективность внедрения культиваторных лап повышенной износостойкости - экономический аспект

Пугач А.Н., Павленко Е.С.

Приведены результаты технико-экономической эффективности внедрения культиваторных лап повышенной износостойкости, оснащенных элементами локального укрепления, адаптированных к почвенно-климатическим условиям региона.

Abstract

Effective implementation of tines increase wear resistance - economic dimension

A. Pugach, E. Pavlenko

The results of the technical and economic efficiency of tines increased wear resistance, equipped with elements of local strengthening, adaptability to soil and climatic conditions of the region.